



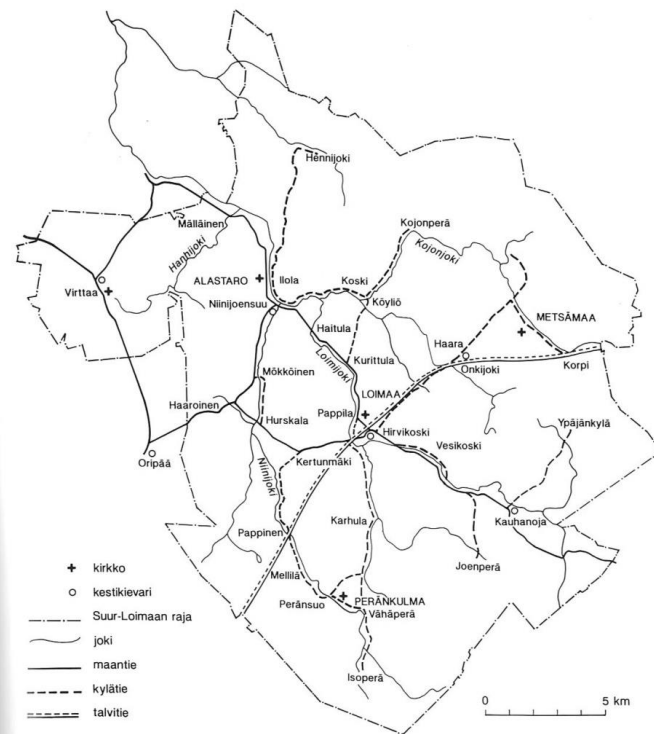
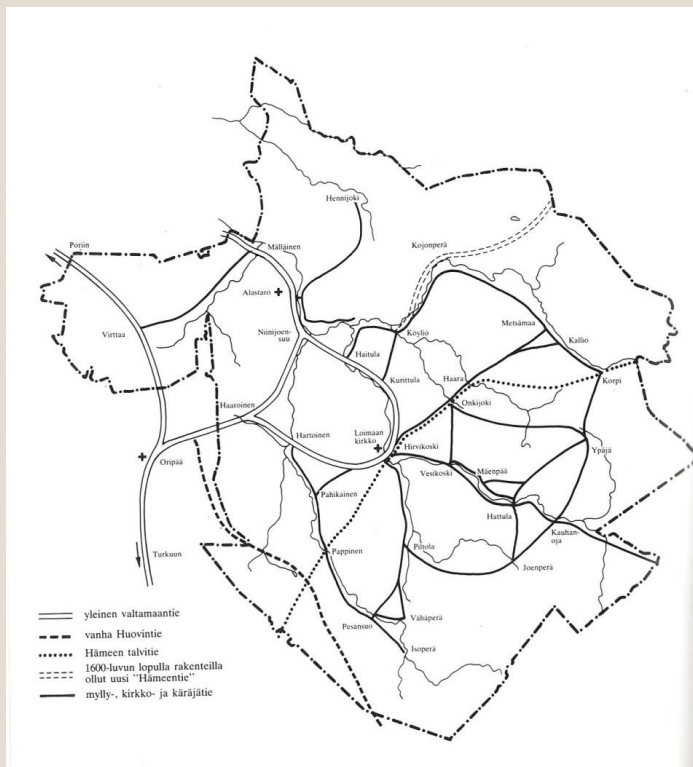
HAARA

Kyläkeskiviikko 15.2.2012 (Haara ja Onkijoki)

Suomen maatalousmuseo Sarka
Elsa Hietala

Kulkureitit ja varhaishistoria

- Haaran ja Onkijoen kylät on luultavasti asutettu samoihin aikoihin muun Loimaan pitäjän kanssa eli joko 1200- tai 1300-luvulla.
- Kylästä ei tunneta esihistoriallista asutusta, joskin kylän takamailta Orisuolta tunnetaan esihistorialliseksi luokiteltu kiviröykkiö.
- Ensimmäiset asukkaat jokivarsiin.
- Kylien läpi kulki merkittävä Turusta Hämeeseen johtava talvitie. Tietä käytettiin rekikelillä ja sitä kuljettiin 1700-luvulla Turkuun aina Savosta ja Karjalasta saakka.



Loimaan tieverkosto 1600- ja 1800-luvulla Veikko Laakson mukaan. (Suur-Loimaan historia)

Haaran talot 1540

- Lassila (Lassi Lassinpoika)
- Luukas (Lauri Könnö)
- Mattila (Haaran Matti)
 - Jaettiin vuonna 1617 kahtia Mattilaan ja Sipilään
- Kantatilat 1-4

Haaran talot isonjaon aikaan

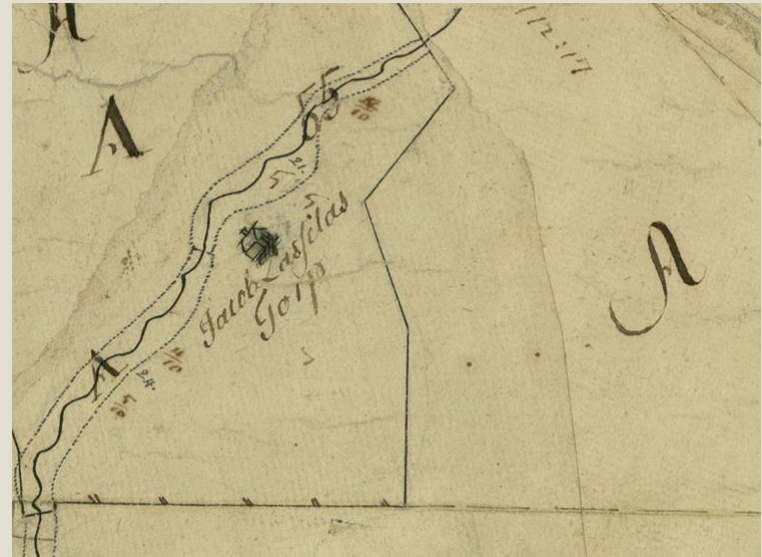


Kartta: Maanmittauslaitos, Maanmittaushallituksen arkisto, Separat_förrättningskarta,_storskifte,_Haara_bys_åkrar_och_åker_

- A Lassila jaettiin 1770-luvulla Yli-Lassilaan ja
- B Ala-Lassilaan
- C Mattila jaettiin myös 1700-luvun lopulla kahteen osaan.
- D Sipilä oli puolen manttaalin tila, joka määrättiin ruotujakolaitoksessa sotilasvirkataloksi, ja siitä tuli 1690-luvulla Turun jalkaväkirykmentin saarnaajan puustelli eli virkatalo.
- E Luukkaan talo (nyk. paikalla Sillankorva-niminen tila)
- Vanhoilla paikoillaan ovat edelleen Yli-Lassila ja Sipilä. Ala-Lassila ja Mattila siirrettiin pois kylän tontilta 1800-luvun kuluessa. Luukkaan rakennukset tuhoutuivat tulipalossa 1900-luvun alussa ja nykyiselle paikalleen tilan rakennuksen pystytettiin vasta 1920-luvulla.

Varhaiset torpat

- 1770-luvulla Yli-Lassilassa oli kaksi torppaa, joista kuvassa toinen, Tervaojan torppa.
- Samaan aikaan myös Sipilässä oli jo kaksi torppaa.



Kartta: Maanmittauslaitos, Maanmittaushallituksen arkisto, Separat_förrättningskarta,_storskifte,_Haara_bys_åkrar_och_åker_

Torpat vuonna 1850

- Yli-Lassila: Orihsuo, Tervaoja
- Ala-Lassila: Saromäki, Saikarekangas (?)
- Mattila: Kangasoja, Pitkäsilda
- Sipilä: Mäkelä, Jaakola, Kujala, Randala
- Luukas: Kanganpää
- 1 sotilastorppa Mattilan mailla
- Rippikirjan mukaan kylässä tuolloin 294 asukasta: talollisten ja torpparien lisäksi renkejä ja piikoja, loisia eli taloon kuuluvia sekä seppä

- Isonjaon jälkeen torpparilaitos alkoi hiljalleen muuttaa kylän asutuskuvaa ja torpparien myötä asutus levisi myös ennen asumattomilla takamaa-alueille Orisuon kylässä. 1900-luvun tuomiin muutoksiin kuuluivat mm. vuokra-alueiden itsenäistyminen sekä toisen maailmansodan jälkeen siirtoväen asuttaminen. 1960-luvulta lähtien on osa takamaiden pientiloista joko jäänyt kokonaan tyhjilleen tai muuttunut vapaa-ajan asunnoiksi.
- Niistä taloista, joista ei tullut puustelleja tai rustholleja, yhdisteltiin vakinaista sotamiehenpitoa varten tilojen koosta ja kunnosta riippuen 2-4 talon ruotuja, joiden tuli ylläpitää jatkuvasti yhtä jalkamiestä.
 - Kaikki Haarankin talot olivat osallisina näihin ruotuihin, mutta vain yksi sotilastorppa sijaitsi Haaralla: numero 22 sijaitsi Mattilan mailla

Myllyt Haaralla



- Tässä itse asiassa Ryngön rusthollin mylly
- Haaranjoessa ollut kuitenkin myllyjä, vanhin jo 1500-luvulla

Kartta: Maanmittauslaitos, Maanmittaushallituksen arkisto, Separat_förrättningskarta,_storskifte,_Haara_bys_åkrar_och_åker_

Lähteet

- Veikko Laakso: Suur-Loimaan historia, osat I ja II
- Suomen sukuhistoriallisen yhdistyksen kuvatietokanta www.sukuhistoria.fi (kirkonkirjat)
- Kansallisarkiston digitaaliarkisto diginarc.fi
- Maanmittauslaistos, Maanmittaushallituksen arkisto (kartat)
- Timo Verho: Loimaan talonpoikaissuvut 1540-1870
- Yksityisarkistot